

Szuggesztív formák, naiv báj

NÉMETH JÁNOS KERAMIKUSMŰVÉSZ KÖSZÖNTÉSE

Kedves Barátom,

Kedves János!

Szeretettel köszöntelek születésnapodon, sok boldogságot, egészséget és további erőt, kedvet kívánok az alkotáshoz!

Midőn Rád gondolok, főiskolás éveink jutnak eszembe. A Kinizsi utcai szárnya Lechner múzeumának, a labirintusszerű termeink, ahol kezdeti szárnypróbálgatásaink voltak. Hat évig találkoztunk nap mint nap, míg végül egy teremben dolgoztunk Csekovszky Árpi, Te és én.

A legkeményebb ötvenes években jártunk az Iparművészeti Főiskolára. Az épület az Üllői út és a Kinizsi utca sarkán áll, amely az 1956-os forradalom központjában volt. Rengeteg óránk volt, legtöbbször felesleges, de akkor könnyen eltanácsolták az embert, ha ezeket nem vette komolyan. Emlékszel ugye, hogy a marxista tárgyak vizsgái előtt érezni lehetett a szorongást a levegőben. Most öreg fejjel mosolygunk ezen, de akkor...

Ha nem éltük volna át együtt, el sem hinném, hogy olyan idők is voltak egykor. A tanárok is szűkszavúak voltak, hiszen őket még jobban figyelték. Egy hibásan megfogalmazott mondat, egy utalás a kortárs művészetre elég volt az elbocsátáshoz. Senki sem tudta, ki a „tégla”.

De hogy, hogy nem, ebben a légkörben önfeledten tudtunk dolgozni...

Te is biztos többször feltetted magadban a kérdést: hogy lehetett ez? Mitől éreztük magunkat biztonságban, amikor a szakmai feladatokon dolgoztunk? Csak egy magyarázat van erre: Borsos Miklós. Ő volt a biztos pont, és ha ő valamilyen zsenyéket megdicsérte, hónapokig boldogan dolgoztunk. Pedig Borsos a tűzzel játszott. Felénk őszinte volt, amit a szavak mögött is megéreztünk. Persze később őt is meghurcolták és eltávolították. De mi még az ő keze alatt végezhattünk.

Tőled tudom, hogy már alkotópályád dereka felé is két tanár biztatására és intelmeire voltál büszke; Borsos Miklós és László Gyula szavaira. De még vissza a főiskolai évekre.

NÉMETH János: Török korsó | János NÉMETH: Turkish jug
1962, mázas majolika, 1020 °C, magasság: 36 cm
Fotó: Zóka Gyula

◀ **NÉMETH János: Műlovarnó, plasztika**
János NÉMETH: Equestrienne, sculpture
1993, agyagmázás samott, 1120 °C, magasság: 116 cm
Fotó: Zóka Gyula

NÉMETH János: Gondolkodó, plasztika ▶
János NÉMETH: Thinker, sculpture
1993, agyagmázás samott, 1120 °C, magasság: 55 cm
Fotó: Zóka Gyula

Ma sem látom világosan, hogyan kerülhetett ki egyazon fészekaljából, azonos tanári iránymutatás mellett három olyan különböző karakterű keramikusként, mint Csekovszky, Te és én. Mert mára mindhármank életműve karakteresen különbözik egymástól. Jól emlékszem a te belépésedre a főiskolára. Te voltál az első, aki kitűnően tudott korongozni. Te fazekascsaládból jöttél. Egészen addig az a felfogás uralkodott, hogy a keramikusként nem kell korongoznia, azt majd a bérkorongosok elvégzik. A szobrászoknál is az volt a módi, hogy a gondolat megfogalmazása a szobrász, az ipari munka a gipszöntőre, kőfaragóra, bronzöntőre tartozik.

Itt is Borsos volt a kivétel. Ő maga domborította rézlemezről reliefjeit, maga faragta kőszobrait.

Műterme a tantermeink mellett volt, így láttuk, mint bontakoznak ki portréi a kőből, hogyan véste érmeit. Ez minden korrektúrájánál hitelesebb volt.

Te következetesen korongoztál, és a korongon felhúzott forgástestekből figurákat építettél. Még ma is jól emlékszem a diplomamunkaként épített lovas huszárodra. Lényegében már akkor rátaláltál arra útra, amely mind a mai napig jellemzi munkásságodat. A senkivel össze nem téveszthető stílusodban egymás után születtek az érdekesebbnél érdekesebb állatok, a népmesékből előlépő férfi- és női alakok, gyakran mitológiai kompozíciók, domborműves kancsók, naiv, román kori Krisztusokat idéző keresztjeid. Neked a véredben van a népművészeti karakter. Ettől olyan hitelesek, természetesek az alkotásaid. Ezt nem lehet

NÉMETH János: Göcsej, kétoldalas dombormű | János NÉMETH: Göcsej, two-sided relief
 1973, agyagmázás samott, 1120 °C, hosszúság: 500 cm
 Fotó: Zóka Gyula

NÉMETH János: Sárkányölő Szent György, dombormű
 János NÉMETH: Saint George the dragon slayer, relief
 2018, agyagmázás samott, 1120 °C, 190x170 cm
 Fotó: Zóka Gyula

tanulni, erre születni kell. A korongon felhúzott forgástestek szigorúsága, feszes felülete, ahol még véletlenül sem találni homorú részeket, csak valami benső őszinteségből fakadhat. Az, hogy a kerámiában csábító tarka színeket nem használtad, hanem a függőleges-vízszintes tengelyekre komponált szuggesztív formákat a monokróm színekkel is fokoztad, nagy önfegyelemre vall. Ha boncolgatni szeretném műveidet, még egy érdekes jellemzőt emelnék ki. A figurákban a szigorú formálás ellenére valami naiv báj van, belülről fakadó humor teszi közvetlenné alkotásaidat.

Kedves János!

Nem művészetelméleti írással akarlak köszönteni, csupán elmondom, hogy művészeted a magyar és az egyetemes kerámiaművészetben egyedülálló teljesítmény. Büszkén ünneplheted a 85. születésnapodat, egyedülálló életművel gazdagítottad hazánk értékeit. Az is lehet, hogy utolsó mohikánja vagy egy ősi életformának, amely már eltűnőben van, de műveidben megőrződik.

Még egyszer, éltessen az Isten, hogy legyen még sokáig alkotóerőd!

Barátsággal öllelek:

SCHRAMMEL Imre
 keramikusművész